

Dorota Leśniewska

Modlitewnik Gertrudy

Bibliografia

1. Nazwiska i tytuły w języku rosyjskim i ukraińskim w transliteracji według tabel z *Nowego słownika ortograficznego PWN...*, Warszawa 1999.
2. Nie zamieszczono prac sprzed 1900 – mają one znaczenie tylko do badań historiograficznych.
3. Nie zamieszczono także:
 - a. fragmentów edycji, głównie kalendarza
 - b. pojedynczych modlitw drukowanych w gazetach
 - c. abstraktów referatów, biogramów, tekstów popularyzatorskich

1. Źródła

A. Faksymile Kodeksu Gertrudy

- *Psalterium Egberti, Facsimile del. ms. CXXXVI del Museo Archeologico Nazionale di Cividale del Friuli*, wyd. C. Barberi, [Friuli-Venezia Giulia] 2000.

B. Pełne edycje Modlitewnika Gertrudy

- *Manuscriptum Gertrudae filiae Mesconis II regis Poloniae*, wyd. V. Meysztowicz, „Antemurale” 2, 1955, s. 103-157.

Rec. Kozłowska-Budkowa Z. w: „Nasza Przeszłość” 6, 1957, s. 379-384.

Rec. Kozłowska-Budkowa Z. w: „Studia Źródłoznawcze” 3, 1958, s. 271-273.

Rec. Szczaniecki P. w: „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 13, 1960, nr 2, s.183-185.

- *Modlitwy księżnej Gertrudy z Psalterza Egberta z Kalendarzem*, wyd. M. H. Malewicz i B. Kürbis, opr. B. Kürbis (we współpracy z D. Leśniewską i P. Stróżykiem), Kraków 2002, ss. 201 [Monumenta Sacra Polonorum, t. 2].

Rec. Andrzejuk A., *Liber precum Gertrudae ducissae e Psalterio Egberti cum Calendario*, edid. M. H. Malewicz et B. Kürbis, commentarit B. Kürbis, *Academia Scientiarum et Litterarum Polonia, Cracoviae* 2002, p. 201, „Saeculum Christianum” 11, 2004, nr 1, s. 247-255.

Rec. Smorąg Różycka M., *Kodeks Gertrudy – najnowsze opracowania*, „Folia Historiae Artium, Seria Nowa” 8-9, 2002-2003 (wyd. 2004), s. 161-175.

C1. Tłumaczenia Modlitewnika Gertrudy

- Andrzejuk A., *Gertruda Mieszkówna i jej modlitewnik*, Warszawa 2006.

- *Modlitwy księżnej Gertrudy z Psalterza Egberta w Cividale*, tłum. i oprac. B. Kürbis, Kraków 1998.

Rec. Andrzejuk A.: *Gertruda Mieszkówna i jej Modlitewnik. Uwagi na marginesie: Teresa Michałowska, Ego Gertruda. Studium historycznoliterackie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001, stron 292 oraz *Modlitwy księżnej Gertrudy z Psalterza Egberta w Cividale*, przełożyła i opracowała Brygida Kürbis, TYNIEC Wydawnictwo Benedyktynów, Kraków 1998, stron 232, „Człowiek i teologia” 4, 2004, s. 27-49.

C2. Tłumaczenia wyborów modlitw

- Gertruda Mieszkówna, *Modlitewnik* (wybór), tłum. i opr. A. Andrzejuk, „Ogród” 8, 2003, nr 1-2 (21-22), s. 19-53.

- Górski K., *Modlitewnik Gertrudy Mieszkówny*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne KUL” 6, 1959, z. 1-2, s. 299-333 (przedruk w: *Studia i materiały z dziejów duchowości*, Warszawa 1980, s. 111-121).

- Górski K., *Zarys dziejów duchowości w Polsce*, Kraków 1986.

- *Modlitwy Gertrudy Mieszkówny* (wybór), tłum. A. Andrzejuk, „Cenobium” 9, 1996, s. 31-41.

2. Opracowania

- Abraham W., *Rękopis należący niegdyś do katedry w Cividale, znajdujący się obecnie w tamtejszym muzeum. Sprawozdania z posiedzeń Towarzystwa Historycznego.* (streszczenie wykładu z 9.03.1900), „Kwartalnik Historyczny” 15, 1901, s. 181-182.
- Abraham W., *Rękopis miniaturowy znajdujący się w Muzeum Królewskim w Cividale,* „Sprawozdania PAU” 6, 1901, nr 2, s. 90-101.
- Ajnalov D. V., *K istorii drevne-russkoj literatury,* „Trudy Otdela drevne-russkoj literatury Instituta Literatury Akademii Nauk” 3, 1936, s. 5-25.
- Andrzejuk A., *Elementy kultury religijnej w modlitewniku Gertrudy Mieszkówny,* „Ogród” 8, 2003, nr 1-2 (21-22), s. 77-108.
- Andrzejuk A., *Filozoficzne treści w Modlitewniku Gertrudy Mieszkówny,* „Kwartalnik Filozoficzny” 33, 2005, nr 2, s. 73-86.
- Andrzejuk A., *Gertruda Mieszkówna i jej modlitewnik,* Warszawa 2006.
- Andrzejuk A., *Gertruda Mieszkówna i jej rękopis (Wstęp do przekładu),* „Ogród” 8, 2003, nr 1-2 (21-22), s. 19-39. Por. wyżej Gertruda Mieszkówna, *Modlitewnik. Wybór...*
- Barberi C., *Il Salterio di Egberto nella storia degli studi,* w: *Psalterium Egberti, Facsimile del ms. CXXXVI del Museo Archeologico Nazionale di Cividale del Friuli,* wyd. C. Barberi, [Friuli-Venezia Giulia] 2000, s. 105-177.
- Bauerreiß R., *Das Kalendarium im sog. Egbert-Psalter in Cividale,* „Studien und Mitteilungen zur Geschichte des Benediktinerordens“ 69, 1958, s. 134-138.
- Bergamini G., *Miniatura in Friuli tra X. e XII. secolo,* w: *Il Friuli dagli Ottoni agli Hohenstaufen. Atti del Convegno internazionale di studio,* Udine 1984, s. 458-464.
- Bergamini G., Menis G. C., *La miniatura in Friuli. Catalogo della mostra,* Udine 1985.
- Bobrinskij A. A., *Kievskiâ miniatûry XI veka i portret knâzâ Áropolka Izâslaviča v psaltyre Egberta, arhiiepiskopa Trirskago,* „Trudy Otdela slavânskoj i russkoj arheologii” 5, 1901, s. 351-371.
- Cichocka E., *Rękopis Gertrudy – dokument kultury religijnej i teologicznej XI wieku,* „Ateneum Kapłańskie” 82, 1974, s. 120-129.
- Durazzano-Kowalska J., *Le miniature Gertrudiane nel Salterio di Egberto. Contributo per una nuova interpretazione,* „Forum Iulii” 7, 1983, s. 37-52.
- *Egbert – Erzbischof von Trier 977-993. Gedenkschrift der Diözese Trier zum 1000. Todestag,* t. 1-2, red. F. J. Ronig, Trier 1993.
- Górski K., *Duchowość chrześcijańska,* Wrocław 1978.

- Górski K., *Gertruda czy Olisawa*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Historia” 24, 1990, 73-77.
- Górski K., *Modlitewnik Gertrudy Mieszkówny*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne KUL” 6, 1959, z. 1-2, s. 299-333 (przedruk w: *Studia i materiały z dziejów duchowości*, Warszawa 1980, 111-121).
- Górski K., *Od religijności do mistyki. Zarys dziejów życia wewnętrznego w Polsce*, cz. 1, Lublin 1962.
- Górski K., *Religijność benedyktyńska w Polsce XI w.*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne Towarzystwa Naukowego KUL” 6, 1960, s. 299-313.
- Górski K., *Zarys dziejów duchowości w Polsce*, Kraków 1986.
- Grabar A., *L'art du Moyen Age en Europe Orientale*, Paris 1968.
- Grudziński T., *Polityka papieża Grzegorza VII wobec państw Europy Środkowej i Wschodniej (1073-1080)*, Toruń 1959.
- Hertel J., *Imiennictwo dynastii piastowskiej we wczesniejszym średniowieczu*, Warszawa 1980.
- [Janin] Ânin V. L., *Russkaâ knâginâ Olisava-Gertruda i eë syn Áropolk*, „Numizmatika i Epigrafika” 4, 1963, s. 142-168.
- Jasiński K., *Kult św. Elżbiety w dynastii piastowskiej*, w: *Europa Środkowa i Wschodnia w polityce Piastów*, red. K. Zielińska-Melkowska, Toruń 1997, s. 197-212.
- Jasiński K., *Rodowód pierwszych Piastów*, Wrocław i in. 1992 [wyd. 2: Poznań 2004].
- Kalousek J., *Kalendář českého původu z prostředí XII století*, „Časopis Musea Království českého” 76, 1902, z. 2/3, s. 159-165.
- Kętrzyński S., *Gertruda*, Archiwum PAN w Warszawie, poz. III - 33 nr 13.
- Kętrzyński S., *Gertruda*, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 7, 1948-1958, s. 405-406.
- Kondakov N. P., *Izobraženiâ russkoj knâžeskoj sem 'i v miniatûrah XI veka*, Sankt Peterburg 1906.
- Kopeć J., *Gertrudy kodeks*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 5, Lublin 1989, kol. 1026-1027.
- Kozłowska-Budkowa Z., Molè W., *Gertrudy kodeks*, w: *Słownik starożytności słowiańskich*, t. 2, Wrocław i in. 1964, s. 101-102.
- Kürbis B., *Die Gertrudianischen Gebete im Psalterium Egberti. Ein Beitrag zur Geschichte der Frömmigkeit im 11. Jahrhundert*, w: *Europa Slavica – Europa Orientalis. Festschrift für Herbert Ludat zum 70. Geburtstag*, Berlin 1980, s. 249-261.
- Kürbis B., *Modlitwy księżnej Gertrudy z Psalterium Egberti. Przyczynek do dziejów kultury dworu panującego w Polsce i na Rusi*, „Sprawozdania Wydziału Nauk o Sztuce Poznańskiego

Towarzystwa Przyjaciół Nauk” 96, 1978 (wyd. 1979), s. 3-11 [wyd. 2, w: taż, *Na progach historii. Pisma wybrane*, Poznań 1994, s. 250-258].

- Kürbis B., *O życiu religijnym w Polsce X-XII w.*, w: *Pogranicza i konteksty polskiego średniowiecza*, Wrocław 1989, s. 7-69 [wyd. 2, w: taż, *Na progach historii. Pisma wybrane*, Poznań 1994, s. 374-416].

- Labuda G., *Gertrudianus Codex*, w: *Lexikon des Mittelalters*, t. 4. München 1988, kol. 1357.

- Labuda G., *Mieszko II król Polski (1025-1034). Czasy przełomu w dziejach państwa polskiego*, Kraków 1992.

- Lazarev V. N., *Grupповый портрет семејства Арослава*, w: tegoż, *Ruskaâ srednevekovâ živopis' . Stat'i i issledovaniâ*, Moskva 1970, s. 25-54.

- Lazarev V. N., *Iskusstvo srednevekovoj Rusi i Zapad (XI-XV vv.)*, w: tegoż, *Vizantijskoe i russkoe iskusstvo. Materialy i stati*, Moskva 1978, s. 227-296.

- Leśniewska D., *Kodeks Gertrudy. Stan i perspektywy badań*, „Roczniki Historyczne” 61, 1995, s. 141-170.

- Lohvin H., *Miniatures and Ornaments in Old Manuscripts of the 11th-18th Centuries*, Kiev 1977.

- Łowmiański H., *Religia Słowian i jej upadek VI-XII w.*, Warszawa 1972.

- Malewicz M. H., *Rękopis Gertrudy Piastówny- najwcześniejszy zabytek piśmiennictwa polskiego*, „Materiały do filozofii średniowiecznej w Polsce” 5 (16), 1972, s. 23-70.

- Malewicz M. H., *Un livre de prières d'une princesse polonaise au XIe siècle*, „Scriptorium” 31, 1977, nr 2, s. 248-254.

rec. Del Basso G. M. w: „Memorie storiche forogiuliesi” 57, 1077, s. 159 n.

- Mencwel A., *Osoba i pismo*, „Teksty Drugie” 2005, z. 1/2, s. 236-245.

- Meysztowicz V., *L'union de Kiev avec Rome sous Grégoire VII*, w: *Studi Gregoriani per la storia di Gregorio VII e della riforma gregoriana*, t. 5, Roma 1956.

- Michałowska T., *Ego Gertruda. Studium historycznoliterackie*, Warszawa 2001.

Rec. Leńczuk M., Ja Gertruda, „Teksty Drugie” 2003, z. 1, s. 122-127.

Rec. Smorąg Różycka M., *Kodeks Gertrudy – najnowsze opracowania*, „Folia Historiae Artium, Seria Nowa” 8-9, 2002-2003 (wyd. 2004), s. 161-175.

- Michałowska T., *Il libro di preghiere di Gertrude. Intorno all'autobiografismo nella letteratura delle origini in Polonia*, w: *Polonia, Italia e culture slave: aspecti comparati tria storia e contemporaneita*, red. L.Marinelli, M. Piacentini, K. Żaboklicki, Varsavia-Roma 1998, s. 19-29.

- Michałowska T., *Gertruda i jej modlitwy*, w: *Mediaevalia i inne*, red. T. Michałowska, Warszawa 1998, s. 7-25.
- Michałowska T., *Średniowiecze*, Warszawa 1995, zwł. s. 95-98.
- Morzyński Z., *Kalendarz z nekrologiem w Kodeksie Gertrudy, córki Mieszka II* (rkp., praca magisterska na Wydziale Humanistycznym UMK w Toruniu).
- Muzzioli A., *Mostra storica della miniatura. Catalogo*, Firenze 1953.
- Nadolski B., *Inspiracja liturgiczna w Modlitewniku księżnej Gertrudy*, w: *Tekst sakralny – tekst inspirowany liturgicznie*, red. G. Habrajska, Łódź 1997, s. 175-180.
- Nadolski B., *Teologiczne treści w modlitewniku Gertrudy*, „*Studia Theologica Varsaviensia*” 33, 1995, nr 1, s. 43-56.
- Pani L., *Aspetti codicologici e paleografici del manoscritto*, w: *Psalterium Egberti, Facsimile del ms. CXXXVI del Museo Archeologico Nazionale di Cividale del Friuli*, wyd. C. Barberi, [Friuli-Venezia Giulia] 2000, s. 39-59.
- Poppe A., *Gertruda – Olisawa, regina Russorum. Materiały do życiorysu*, w: *Scriptura custos memoriae. Prace historyczne*, red. D. Zydorek, Poznań 2001, s. 575-595.
- Poppe A., *Państwo i kościół na Rusi w XI w.*, Warszawa 1968.
- Pucko V., *Kiewskij hudożnik XI veka, Alimpij pečerskij (po skazaniû Polikarpa i dannym arheologičeskich issledovanij)*, „*Wiener slavistische Jarbuch*” 25, 1979, s. 63-68.
- Pucko V., *Kiewskie miniatury Kodeksa Gertrudy*, w: *Rukopisna ta knižkova spadščina Ukraïni*, t. 2, Kiïv 1994, s. 12-21
- Sauerland H. V., Haseloff A., *Der Psalter Erzbischof Egberts von Trier (Codex Gertrudianus in Cividale)*, Trier 1901.
- Rec. W. Abraham w: „*Kwartalnik Historyczny*” 16, 1902, s. 90-101.
- Rec. A. Darowski, *Modlitwy księżnej Gertrudy. Kalendarz i nekrologium z XII wieku*, „*Biblioteka Warszawska*” 3, 1902, s. 148-153.
- Ščaveleva N. I., „*Astronomičeskoe zercalo*” v molitvennike XI v., w: *Na rubežah poznaniâ vselennoj. Istoriko-astronomičeskie issledovaniâ*, red. A. A. Gurštejn, Moskva 1994, s. 244-252.
- Ščaveleva N. I., *Pol’ki – ženy russkikh knâzej (XI-seredina XIII v.)*, w: *Drevnejšie gosudarstva na terytorii SSSR*, Moskva 1989, s. 50-58.
- Sever’ânov S. J., *Codex Gertrudianus*, „*Sbornik Otdela russkogo âzyka i slovesnosti Rossijskoj Akademii Nauk*” 99, 1922, nr 4, s. 1-140.
- Skibiński E., *Modląca się Gertruda – władczyni między światem i Bogiem*, w: *Duchowość i religijność kobiet dawniej i dziś*, red. E. Pakszys i L. Sikorska, Poznań 2000, s. 21-28.

- Smirnova E. S., *Le miniature del Libro di preghiere della principessa Gertrude*, w: *Psalterium Egberti, Facsimile del. ms. CXXXVI del Museo Archeologico Nazionale di Cividale del Friuli*, wyd. C. Barberi, [Friuli-Venezia Giulia] 2000, s. 91-103.
- Smirnova E., *The Miniatures in the Prayer Book of Princess Gertrude. Program, Dates, Painters*, „*Russia Mediaevalis*” 10/1, 2001, s. 5-21.
- Smoraż Różycka M., *Bizantyńsko-ruskie miniatury Kodeksu Gertrudy. O kontekstach ideowych i artystycznych sztuki Rusi Kijowskiej XI wieku*, Kraków 2003.
- Spież J. A., *Modlitwy księżnej Gertrudy*, „*Cenobium*” 9, 1996, s. 24-30.
- Stróżyk P., *Wyobrażenia władców na „ruskich” miniaturach z kodeksu księżnej Gertrudy*, w: *Historia bliższa i dalsza. Polityka, społeczeństwo, wojskowość*, Poznań-Kalisz 2001, s. 39-52.
- A. N. Svirin, *Drevnerusskaâ miniatûra*, Moskwa 1950.
- Syčov N. P., *Isskustvo srednevekovoj Rusi*, w: *Istoriâ iskusstva vseh vremeni narodov*, t. 4, Leningrad 1929.
- Targosz K., *Sola pulcherrima super solem – „Nad słońce i miesiąc cudniejsza” (Modlitwa maryjna z Modlitewnika Gertrudy i Modlitewnika Nawojki)*, „*Folia Historica Cracoviensia*” 10, 2004, s. 361-383.
- Tavano S., *Dall’ epoca romana al Duecento*, w: Bergamini G., Tavano S., *Storia dell’ arte nel Friuli-Venezia Giulia*, Reana 1984, s. 9-211.
- Walicki M., *Sztuka polska przedromańska i romańska do schyłku XIII w.*, Warszawa 1971.
- [Wysocki] Vysockij S. A., *Svetskie freski Sofijskiego sobora v Kieve*, Kiev 1989.
- Wysocki S. A., *W sprawie kompozycji fundacyjnej Sofii Kijowskiej*, „*Biuletyn Historii Sztuki*” 1970, s. 202-205.
- Zapasko Â. P., *Pam’âtniki kniżkogo mistectva. Ukraïnska rukopisna kniga*, L’viv 1995.
- Ziegler A. W., *Papst Gregor VII. und der Kiewer Großfürst Izjaslaw*, „*Studi Gregoriani*” 1, 1947, s. 387-411.